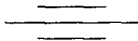

0–1), illetve akik azt tanácsolták nekünk, hogy kérdezzük meg inkább a szülőket (6–7–0–0). Két esetben pedig azt válaszolták, hogy a magyar iskolában tanító pedagógusok is szlovák iskolába adják gyermeküket. Miért csodálkozunk hát a tájékozatlan szülőkön?

Elmondhatjuk, hogy a kérdés élénken foglalkoztatja a magyar iskolák pedagógusait, és van is megalapozott véleményük az őket közvetlenül érintő szülői döntésekről. A vizsgálatba bevont pedagógusok egy része, egyfajta beletörődést is kifejez válaszaiban, amikor tömören, kommentálás nélkül közlik, hogy a szülőknél az iskolaválasztás egyetlen oka a gyermek jövőjének biztosítása. Gyakran azonban keserűen, szinte panaszként utalnak a szülők indokolatlan behódolására, túlzott szervilizmusára, karrierista beállítottságára, megdöbbentő tájékozatlanságára és közömbösségére az anyanyelv megőrzését illetően. Előfordulnak olyan válaszok is, igaz alacsony számban (6–5–5–1), amelyekben a megkérdezett pedagógusok saját magukat hibáztatták az erélytelen, színvonalon aluli meggyőző munka miatt, amelyet a szülők között a vizsgálat idején kifejtettek. Szinte naponta meggyőződhetünk arról, hogy e téren jelentős változásra került sor. A médiákban kiváló szakemberek, politikusok, művészek, egyszerű emberek fejtik ki véleményüket az anyanyelvi oktatás megvédéséről, folytonosságának biztosításáról, amíg nem lesz késő. Remélhetőleg, hogy az igen figyelemre méltó okos érvek nem maradnak hatás nélkül a szülők között, s az elsősők száma a korábbi évekhez viszonyítva majd emelkedni fog.

NANSZÁKNÉ DR. CSERFALVI ILONA

főiskolai tanár, főigazgató-helyettes

Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola

Debrecen

A tanulók elképzelései az iskoláról

Vizsgálatot végeztünk öt város 7200 általános iskolás tanulójával, s azokra a kérdésekre kerestük a választ, mit várnak a tanulók az iskolától, hogyan tegyék hatásosabbá az iskolát. A válaszadók 68%-a leány, 32%-a fiú, legtöbbször – 57% – több mint 600 fős iskolába, 31% 300-600 fős, 12% kevesebb mint 300 fős iskolába jár.

A vizsgálat eredményei arra irányították a figyelmet, hogy az élet az iskolai falain kívül egyre összetettebb, bonyolultabb, és a tanulók tudni akarnak róla. A kérdőívre adott válaszokból elsőként kitűnik, hogy olyan osztályokat szeretnének, amelyek személyiséget, ügyességet, jártasságot fejlesztenek, s olyan tanfolyamokat indítanának, ahol hallanak a szexuális felvilágosításról, a leány terhességekről, az AIDS-ről, arról, ha befejezték tanulmányaikat; hogyan éljenek, hogyan vásároljanak, vagy ha munkát keresnek, milyen módon viselkedjenek. *„Szükség lenne olyan csoportokra, ahol arról beszélgetnénk, mit tegyünk, ha egy vállalat fizetésképtelen, hogyan rendezzük adóinkat, hogyan tervezzük az életünket biztonságosan?”* (14 éves) *„Az iskolának olyannak kell lenni, ahol felkészülünk az életre, szükségünk lesz megtanulni, hogyan dolgozzunk, hogyan kell egészségesnek maradni, s hogyan vigyázzunk magunkra.”* (13 éves)

A tanulók szívesen vállalják tanáraiktól és társaiktól az őszinte bírálatot, a megmérettetést is várják. Örömmel végeznek önálló feladatokat, megbízatásokat. Érdeklődéssel kutatják, figyelik a hajléktalanság okait, és keresnek különböző megoldási formákat.

Feltűnik a családok instabilitása is a tanulói válaszokban. Szívesen vennék, ha iskolából hazatérve a mama várná őket, s estére az apa is hazatérne, a családdal együtt lenne. A családokban tapasztalható válás, alkohol, munkanélküliség növeli az instabilitás hatását, sok problémát felvet, s ezek ellensúlyozását az iskolától várják a tanulók.

A tanulási válaszokban megjelenik az is, ha az iskolának szembe kell néznie a költségvetés csökkentésével, akkor nem csökkentenék a számítógépekre fordított összegeket, és nem csökkentenék a tanárok létszámát. Ugyanakkor a tanári munka legfőbb kritériumaként jelenik meg, hogy a tanítási órák érdekesek legyenek, ezt követi, a tanulókkal való együttérzés, a tantárgyi szaktudás, a fegyelmzés képessége. *„Néhány tanár felteszi a kérdést a tanulóknak, s azután meg is válaszolja. Sokkal jobban be kellene kapcsolni az órákba bennünket.” (13 éves)* *„Sok tanár csak a hatalmát gyakorolja. Te csak tanuló vagy, ők meg tanárok. Félnék túllépni a tradíciókon – én közlöm veletek a tudnivalókat, ti pedig a felmérésen számot adtok róla. Nem adnak lehetőséget a saját véleményünk elmondására.”* *„Számomra fontos az, hogy értékelik alkalmanként a tanulók munkáját, mert így legalább megváltoztatják a módszereiket. Lehet, hogy gyakrabban kellene.” (12 éves).*

A tanulók szerint azok a legjobb tanárok, akik együttműködnek a tanulókkal a munkában, akik dicsérnek, és alkotó munkára ösztönöznek. Nem elég azt mondani „írt a könyv, felelj a kérdésekre!”, meg kell tanítani bennünket tanulni, felébreszteni a kíváncsiságot.

Kifejtik véleményüket arról is, hogy a pedagógusoknak többféle követelménynek kell eleget tenniük: menedzselni iskolájukat, kapcsolatot tartani az iskola környezetével, érteni a számítógéphez, nyelveket beszélni és a tanulók különböző problémáira megfelelő választ adni. Eredményesebben fejleszteni a problémamegoldó gondolkodást. A tanulók szerint „a tanárok az oktatás gerincei.” Ha a tanári munkának jobb lenne az anyagi megbecsülése, több tanár lenne hajlandó tanítani, ahelyett, hogy különböző helyen helyezkednének el.

Üzenet értékük is van a tanulói válaszoknak: legyenek tiszta, rendezett, otthonos iskolák, tudjanak választani a különböző osztályok között a szülők, legyenek a tanítási órák változatosak és a tanulók számára meglepők, több reklámanyag készüljön az iskoláról, az iskola környezete parkosítva legyen, kert vegye körül.

Megítélésük szerint az iskolában a legtöbb problémát jelenti: a fegyelem, az anyagi támogatás, a tantervi variációk, a jó iskolai programok, a különböző tevékenységek hiánya.

Az emberbarát pedagógia körvonalai arra figyelmeztetnek, hogy olyan iskolát szeretnek a gyerekek, ahol ők és a felnőttek jól érzik magukat. Ezt erősítik fel európai tapasztalataim, hiszen vannak olyan iskolák, melyek nyitottak kifelé és befelé, intenzív kapcsolatot alakítanak ki a szülőkkel és a társadalommal, a gyermekek élményeire építenek a tanítási órán.

Feltűnő a fegyelem, a tisztelet a differenciált tevékenység, a tanulók belső öröme és a kreatív érzés iránti igény. A szociális és tárgyi környezet összefügg azzal, amit a gyermek igényel, ami a gyermeket érdekli.

A gyermekek alapvető szükségletei az iskolában: az érzelmi támogatás, a védelem, a biztonság, az elismerés. De szükséglete még az új tapasztalatok szerzése, az alkotás, önmaga és mások iránti felelősség, szükséglete továbbá az esztétikai élmény, meg az, hogy spontán módon kifejezhesse lelkiállapotát.

Alapvető kérdés: egyesülhet-e a tanulási folyamatban az érzés és a gondolat? Természetesen mindig két áramlat találkozik a pedagógiai gyakorlatban: egyrészt törekedjen a tanulók tudását fejleszteni, másrésztől törődjön az érzelmi hatásokkal, a kreativitással, az emberben rejlő lehetőségek kiteljesedésével, fejlesztésével. Ma az iskolák küszködnek a sikertelenséggel, a növekvő tudásanyaggal, a kliensek igényeivel.

A gyerekek a tudás helyett a bölcsességet helyezik előtérbe. A kínaiak szerint *„Hogy a tudást elnyerjük, mindennap tegyünk hozzá valamit. Hogy a bölcsességet elnyerjük, mindennap vegyünk el belőle valamit”.* Az iskolában az állandóan növekvő kedvtelenség, türelmetlenség hulláma a hegyekből völgyeket csinál, a fényből – árnyékból szürkéséget, vagyis halálos unalmat teremt, s ez a tanulói iskola rövid leírása.

A vizsgálatokból kitűnik, hogy a gyermekközpontú programok építőelemei: a tanulók megfigyelése, a tanárok magyarázatai, a tanórák indirekt vezetése, a csoportok számára biztosított perspektívák, a gyermekek és szüleik igényeinek számontartása. A különböző programok indikátorainak

tekinthetjük: a fogalomgyarapítást, a tanulás mélységét, a demokratikus vezetést, a gazdag tevékenységrendszert, az egyéni különbségek figyelembevételét, a szociális interakciók gyakorlását, a gyermekek önbecsülését, az egyéni fejlődés és a véleménykülönbségek felismerését, az integráció megvalósítását a tantervi tartalmakban, a tanulói kérdések aktivizáló jellegét és a tanulói műhelyek kialakítását.

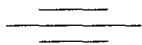
Legyen helye az osztályban az improvizációnak, a beszélgetésnek, a különböző ötleteknek, a szabadságnak. Hagyjuk, hogy beszéljenek a tanulók magukról, életükről, élményeikről, otthoni és iskolai problémáikról.

Az iskolában használt tájékoztató füzetekről is véleményt alkottak, ezek örömet, szomorúságot, mérget és fájdalmat sugároznak. Ezek a füzetek haditudósítások: „*nem tanul, nem figyel, zavarja az órát, durva, verekedett, beszél, pakol, zajong, néz a levegőbe, ásítzik, – kérem, figyelmeztessék otthon! Otthon is tanítsák a gyereket!*” Minderre érzékenyen reagál a szülő, de a különböző reakciókra változik a gyermek ambíciója is.

Való igaz az is, hogy a tanár felkészül az órára, de a váratlan helyzetekre nem. Erre a legjobb metodikákat javasolják tanítványaink: a tanév elején határozzuk meg az egyszerű szabályokat, a tanulók írják le a házirendet és a törvényeket, kerüljük a szükségtelen konfliktusokat, a megszegnitést, a vitákat, a negatív szabályokat. Mindig dialógusra törekedjünk, személyes legyen a kapcsolat és stresszkerülő.

Tanulóink átélik a tanári stresszt és annak hatásait. A stresszélmény hatására csökken a teljesítmény, megjelenik a tanári munkában a szigorúság, a cinizmus, a depresszió, a negatív értékelés, a több büntetés és a kevesebb dicséret. A pedagógusok között a feszültség forrásai: a megbecsülés hiánya, a túlterhelés, a hiányos munkafeltételek, a tanulók közönye, a tantestület légköre, az igazgató vezetési stílusa. Ellenhatásként jelentkezik a tanárok fásultsága, közönye, a különböző betegségek megjelenése.

Mindenek arra intenek, hogy elismerő, erőszakmentes nevelés, elismerő erőszakmentes emberiséget nevel, amely a belső motivációs rendszeren keresztül építi ki az önfegyelmet.

DR. LÉGRÁDI LÁSZLÓ

Irányítástechnikai Szakközépiskola

Fűzfőgyártelep

Fegyelmezés és nevelés

A fegyelmezés és nevelés között nagy különbség van. A fegyelmezés célja, hogy szabályozza a gyermek magatartását, míg a nevelés főképp az erkölcsiséggel foglalkozik. Az erkölcsiséget szavakkal és példamutatással lehet elsősorban megtanítani. A gyermeket erkölcsiségre fegyelmezni nem lehet. Meg kell érteni vele, hogy mi a jó, és mi a rossz, el kell érni, hogy a jóhoz érzelmileg kötődjön, és a rosszat elutasítsa. A fegyelmezés eszközeivel ezt lehetetlen elérni. Itt követik el a szülők a legtöbb hibát, arra kárkoztatva gyermekeiket, hogy fellázadjanak a jó és a rossz fogalmának otthon tanult értelmezése ellen. Túl gyakran esnek a szülők abba a hibába is, hogy példamutatással történő nevelés helyett fegyelmezik gyermekeiket.

Ha a gyermeket helytelen okból és helytelen körülmények között büntetik, fellázad. A helyes magatartást be kell mutatni, meg kell élni a gyermek előtt, hogy megérthesse és utánozhassa. Nehéz a gyermeket a jó és rossz fogalmára nevelni, ha a szülő vagy a tanár cselekedetei és szavai nem fedik egymást.